

KNIŽNICA A JEJ INTERIÉR

MGR. NIKOLA KIANICOVÁ

nikola.kianicova@snk.sk
Slovenská národná knižnica
www.snk.sk

Library interiors should provide users with suitable conditions for study, communication, relaxation and group work. Additionally, any design must consider the current needs and preferences of users as regards technical and functional aspects of the proposed design and also its potential psychological impacts. From September to October 2024, the Slovak National Library conducted a survey *Reconstructed libraries that are examples of good practice* with the aim of mapping the more significant reconstructions of Slovak libraries carried out in the last decade. The author presents some findings regarding employees' experience with reconstruction, including the reasons for the selection of solutions and sets them alongside general standards and recommendations for the design of library interiors.

Keywords: library architecture, library interiors, library reconstruction, Slovak libraries, examples of good practice, questionnaires, surveys

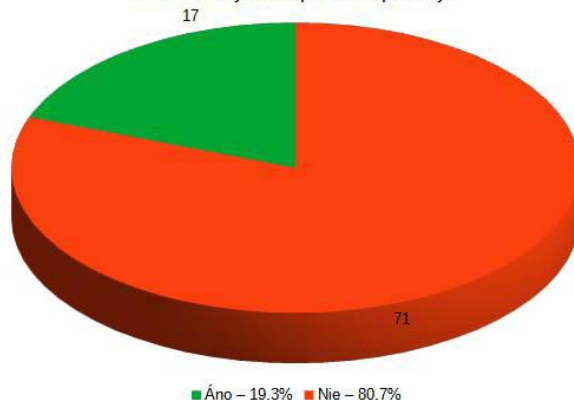
Knižnice a ich interiéry by mali v súčasnosti prinášať svojim používateľom nielen vhodné priestory na štúdium, ale taktiež by mali ponúkať priestory na komunikáciu, relaxáciu, spoločnú prácu a ďalšie činnosti. Pri navrhovaní takéhoto prostredia je potrebné pozrieť sa na knižnicu očami používateľa a zvážiť nielen technické a funkčné otázky, ale malo by sa prihliadať aj na možné psychické účinky daného prostredia na používateľov.

Súčasná architektonická riešenia sú zamerané najmä na jednoduchý prístup používateľa k dokumentom a súvisia aj s rozvojom moderných informačných technológií. Ak sa knižnica plánuje pustiť do úpravy interiéru, je vhodné požiadať o rady kolegov, ktoré sú neoceniteľné, a o nápady, odporúčania alebo prípadnú podporu aj z iných knižníc. Dôležitou súčasťou plánovania sú návštevy iných knižníc, ktoré umožňujú získať inšpiráciu a poučiť sa z úspechov, neúspechov a chýb iných. Pri plánovaní je tiež veľmi potrebné odkomunikovať s architektom činnosti, ktoré sa budú v jednotlivých priestoroch knižnice vykonávať, čím sa budú tieto priestory odlišovať a aké typy ľudí ich budú využívať. V neposlednom rade by architekt mal mať informácie, ako si interiér knižnice predstavujú samotní knihovníci, aký dojem by mali tieto priestory vzbudzovať u širokej verejnosti, ale predovšetkým u používateľov. Takéto informácie a analýza množstva osvedčených príkladov z praxe by mali byť pre architekta východiskovým bodom.

V septembri a októbri 2024 prebiehal prostredníctvom Google formulára prieskum s názvom *Zrekonštruované knižnice, ktoré sú dobrým príkladom z praxe*, a to s cieľom zmapovať výrazné rekonštrukcie knižníc realizované za posledné desaťročie a monitorovať stav zrekonštruovaných priestorov slovenských knižníc s postupným budovaním databázy na webovej stránke www.snk.sk. Prieskum realizovalo oddelenie knižničný inštitút odboru k-Služby Slovenskej národnej knižnice prostredníctvom webovej stránky www.ekonferencie.snk.sk v sekcii *Metodika* a bol koncipovaný ako otvorený dotazník. Niektoré odpovede z prieskumu uvádzame v tomto článku.

Interiér knižnice by mal poskytovať vhodné priestory nielen pre vypožičiavanie a pokojné štúdium čo najširšieho spektra dokumentov, ale aj na spoločnú prácu a skupinové projekty. Je dôležité vytvoriť v knižnici vyhovujúce, funkčné a pohodlné zázemie. Preto je potrebné myslieť pri plánovaní prestavby interiéru knižnice na požiadavky používateľov a priestorové

Robili ste pred samotnou rekonštrukciou prieskum s používateľmi, aby ste vedeli zachytiť ich pohľad a potreby?

MIERA REALIZÁCIE PRIESKUMOV S POUŽÍVATEĽMI, KTORÉ PREDCHÁDZALI REKONŠTRUKCII KNIŽNÍC

potreby. Potreby priestoru sa týkajú najmä definovania knižnično-informačných služieb a rozsahu knižničného fondu, ktorý závisí od jeho veľkosti.

„Knižnica užíva priestory I. podlažia budovy o výmere 2 159 m² (suterénne priestory len depozit, ináč Kysucké kultúrne stredisko), z toho 1 805 m² môžu využívať návštevníci knižnice, 354 m² je v užívaní pracovníkov ako kancelárie, sklady a priestory pre technický personál.

V r. 2023 sme pristúpili k revitalizácii jednotlivých priestorov, čo sa týka regálového, nábytkového a technického vybavenia jednotlivých priestorov knižnice. V septembri 2024 bola sprístupnená tzv. Artotéka (knižnica umenia) – bol vytvorený multifunkčný priestor, študovňa umenovednej literatúry, malá konferenčná miestnosť, fonotéka.“

(Kysucká knižnica v Čadci)

Smernica IFLA pre budovy knižníc podrobne opisuje metódu na odhad priestorových potrieb knižnice. Od projektantov knižničných priestorov sa vyžaduje, aby zvažovali priestorové potreby podľa rozsahu fondov, a to v týchto oblastiach:

- koľko knižničných jednotiek, titulov časopisov, audio- a videonahrávok plánuje knižnica sprístupňovať vo svojich zbierkach;
- koľko bude verejne prístupných počítačových pracovných staníc;
- koľko študijných miest na sedenie by mala knižnica poskytovať;
- koľko počítačových pracovných staníc pre zamestnancov bude potrebných na vykonávanie knižničných operácií;
- aká by mala byť kapacita konferenčných priestorov, aby bol zabezpečený dostatočný počet miest;

- potreby vytvorenia učební a ich kapacity, napríklad na počítačové kurzy;
- potreby vytvorenia ďalších typov priestorov, ktoré by mala mať knižnica k dispozícii, napríklad miestnosť určenú na zážitkové čítanie ako súčasť detského oddelenia verejnej knižnice (Dahlgren, Eigenbrodt, Latimer a Romero 2009).

Vhodne navrhnutý interiér je základom dobrej architektúry.

Okrem vybavenia interiéru ovplyvňujú kvalitu služieb a spokojnosť používateľov aj psychologické otázky spojené s osobným priestorom, typológiou vzdialenosti, súkromím alebo orientáciou v priestore.

Veľkosť priestoru

Každá činnosť sa vyznačuje inými priestorovými nárokmi, ktoré by mali architekti brať do úvahy a vychádzať z nich pri projektovaní. Príliš malé priestory môžu vyvolávať pocity stiesnenosti a, naopak, príliš veľké priestory bez akéhokoľvek členenia môžu viesť k neistote a niektorým jednotlivcom môžu vyvolať fóbiu.

Osobný priestor

Architektonicky správne navrhnutý priestor a jeho vhodné usporiadanie pomáha udržiavať nenarušený osobný priestor. Vytvára sa tak predpoklad pocitu súkromia a bezpečnosti, zachovania identity jednotlivca, znižovania stresu, ale aj predpoklad interpersonálnej komunikácie. Naopak, narušenie osobného priestoru (vizuálne, zvukové alebo pachové) je často vnímané s veľkým napätím.

Súkromie

Z architektonického hľadiska je potrebné zakomponovať dištančné plochy s cieľom oddeliť jednotlivé priestory a vytvoriť pocit súkromia. Dištančné plochy môžu byť tvorené rôznymi stenami, ale aj oddychovými zónami, ktoré rozdeľujú priestor nielen opticky a akusticky, ale aj organizačne. Je však potrebné nájsť hranicu medzi súkromím a izoláciou, keďže príliš oddelené priestory majú negatívne účinky na ľudskú psychiku.

Orientácia v priestore

Psychologický efekt má na človeka aj orientácia v priestore. Zdlhavé bezvýsledné „blúdenie“ po členej budove môže vyvolávať pocity beznádeje. Pri vstupe do knižnice by malo byť možné ľahko identifikovať dôležité oblasti a vedieť, kde a na koho sa obrátiť a požiadať o pomoc.

KYSUCKÁ KNIŽNICA V ČADCI PO REKONŠTRUKCII
(KYSUCKÁ KNIŽNICA V ČADCI)

Z DOTAZNÍKA ZREKONŠTRUOVANÉ KNIŽNICE, KTORÉ SÚ DOBRÝM PRÍKLADOM Z PRAXE

„Moderná knižnica na úrovni doby má predpoklady poskytovať svojim užívateľom služby spôsobom zodpovedajúcim aktuálnym potrebám a požiadavkám a takto sme k centralizácii aj pristupovali. Vstupné foajé kina je pre knižnicu nie celkom štandardný priestor, ale umiestnenie knižnice práve v tomto netradičnom priestore vyvoláva ešte aj po pol roku wow efekt u čitateľov a návštevníkov knižnice. Priestor sme teda modernizovali a oživil. Disponuje cca 520 m² + 75 m² vonkajšia terasa úžitkovej plochy. Pričom verejné plochy zaberajú približne dve tretiny. Industriálny charakter budovy pridáva knižnici na atraktivnosti a zvláštnosti. V knižnici sme prepojením celého interiéru dosiahli jeden kompaktný celok. Knihy a časopisy máme umiestnené hneď pri vstupe a toto rozmiestnenie pôsobí harmonicky. Do interiéru sa vkomponovali sadrokartónové montované priečky a aj toto je dôležitým estetickým prvkom interiéru. Vo veľkej väčšine však ide o otvorený, jednotný priestor, v ktorom funkciu stien nahradili regály na knihy. Foajé sa nachádza na prvom nadzemnom podlaží. Nakoľko tento priestor na samom začiatku nebol určený na tento typ inštitúcie, zlepšili sme svetelnosť a aj vykurovanie interiéru. Svetelnosť sme riešili svetidlami rôzneho typu, ako napr. rôzne typy stolových, závesných, ale aj bodových svietidiel. Hlavnou výzvou projektu bolo vymyslieť riešenie, ktoré by opticky nezaplnilo celý priestor regálmi. A toto sa nám podarilo. V rámci knižnice máme miesto na štúdium, máme tri výpožičné pulty a každá z troch knihovničiek má malý, ale svoj priestor. Tiež sa nám podarilo vytvoriť priestor na prácu s počítačom a otvorený priestor, kde je možné usporiadať menšie podujatia (do 30 ľudí). V tomto priestore máme projektor a aj projekčné elektrické plátno. Tam, kde je

vnútorný priestor osvetlený denným svetlom, sú situované pracovné, resp. oddychovo-spoločenské zóny, od obvodových stien smerom dovnútra sú umiestnené zóny s knižničným fundusom. Vnútri knižnice sme vytvorili priestory, kde návštevníkov nerušia žiadne nežiaduce vplyvy. Na terasu plánujeme exteriérové sedenie s kresielkami a stolíkmi, aby sme na nej mohli usporadúvať menšie outdoorové aktivity. Vonkajšie okná sme oživilí rezanou grafikou, ktorá návštevníkov informuje o tom, že je to priestor mestskej knižnice. Bezbariérovosť vstupu do knižnice je samozrejmosťou. Na vyvýšenom poschodí, kde boli premietacie miestnosti, máme uložený záložný fond.“

(Mestská knižnica Mikuláša Mišíka v Prievidzi)

Knižnica by mala poskytovať komfort, pohodlie, pocit bezpečia vo funkčnom prostredí a príjemné okolie, a tak spĺňať požiadavky na pohodlný a prívetivý interiér.

Vstup do knižnice je prvou časťou budovy, s ktorou sa používateľ stretne. Je dôležité si uvedomiť, že prostredie knižnice zahŕňa aj priestor v jej blízkosti, ktorý o nej veľa vypovedá. Malo by ísť preto o čistý a upravený priestor na oddych a posedenie. V blízkosti by sa mal nachádzať stojan na bicykle a miesto pre detské kočíky. Vstup do budovy by mal byť viditeľne označený a viditeľná by mala byť aj informácia o otváracích hodinách knižnice a plánovaných podujatiach či iné propagačné materiály. Súčasťou vstupných priestorov je spravidla aj informačný systém knižnice, ktorý používateľa naviguje v prostredí knižnice a ktorý by mal mať jednotnú koncepciu a zrozumiteľnú grafiku.

Vstupná hala je verejným priestorom knižnice a mala by umožňovať prístup do všetkých častí knižnice, ktoré nie sú závislé od jej prevádzky (konferenčná hala, občerstvenie, kníhkupectvo, výstavné priestory a pod.). Vestibul je prechodnou zónou medzi hlučným vonkajším a pokojným vnútorným prostredím, kde by mal byť umiestnený informačný pult, prípadne pult slúžiaci na vrátenie kníh. Vestibul je rušné miesto, preto tu býva umiestnená aj šatňa pre používateľov a jeho súčasťou môže byť priestor na občerstvenie, prípadne bufet. Vstupná hala je tiež vhodným miestom na realizáciu výstav.

Študovne a čítarne sú centrálnou časťou knižnice, teda hlavným a najdôležitejším priestorom, t. j. miestom ticha a koncentrácie. Práve na ne sú kladené požiadavky týkajúce sa vhodného osvetlenia a umiestnenia študijných miest, ticha a dostatočného priestoru. Študovňa by mala poskytovať aj priestor pre skupinovú prácu, keďže predovšetkým študenti potrebujú svoje myšlienky a nápady vzájomne kon-

zultovať. Takéto priestory je vhodné oddeliť protihlukovými stenami. Špecifické podmienky vybavenia interiéru vyžadujú špecializované študovne, študovne detských oddelení či miestnosti na prácu s počítačom (Brožová a Hanel 2005).

Z DOTAZNÍKA: V ČOM VYNIKÁ REKONŠTRUKCIA VAŠEJ KNIŽNICE?

„Je moderná a útulná s hojdacím kreslom a tuli vakmi pre oddych čitateľov. Z maličkých priestorov sme vytvorili útulné prostredie pre všetkých občanov.“

(Obecná knižnica v Malom Lapáši)

„Devízou je atypické a netradičné miesto. A aj po pol roku od otvorenia ešte stále funguje u čitateľov a návštevníkov wow efekt, vzdušnosť priestoru a objavené genius loci miesta. Od návštevníkov sa nám už dostalo aj prirovnania k škandinávskym interiérom.“

(Mestská knižnica Mikuláša Mišíka v Prievidzi)

„Najväčšou vizuálnou zmenou prešla spoločenská miestnosť, ktorá sa stala centrom spoločenského a kultúrneho diania. Lokálna grafička sa postarala o návrh tapety s dominantami obce a vtedajšia starostka obce sa vlastnými financiami postarala o objednávku tapety. Súčasťou spoločenskej miestnosti je aj detský kútik. Súčasťou knižnice je nápojový kútik, kde si čitatelia môžu urobiť kávu alebo čaj.“

(Obecná knižnica v Kunerade)

„Čitateľským kútkom pre najmenších je na mieru vytvorený drevený čitateľský strom, kde si deti môžu aj sadnúť. Strom je umiestnený v strede detského oddelenia, čím úplne vyniká a je stredobodom pozornosti. Je veľmi obľúbený u detí, ako aj koberec a vankúše, kde radi ležia počas čítania.“

(Obecná knižnica v Malinove)

„Nový policový systém nám umožnil lepšie uložiť jedinečný fond, ktorý tvorí najucelenejšiu zbierku k regionálnym dejinám Košíc i blízkeho okolia. Reštaurovaním prešli i dve unikátne skrine, ktoré sú dedičstvom po knižnici bývalej Právnickej akadémie. Rekonštrukcia vyniká v komplexnosti a symbióze moderného funkčného riešenia s rešpektovaním historických aspektov oddelenia.“

(Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach – Regionálne oddelenie)

Z funkčného a estetického hľadiska je výber a usporiadanie vhodného nábytku jedným z najdôležitejších aspektov navrhovania interiéru knižnice. Knižnice často zhromažďujú vyradený alebo darovaný nábytok a iné predmety, ktoré následne umiestňujú do priestorov, čo môže spôsobovať nejednotnosť a vizuálny neporiadok. Usporiadanie nábytku by malo zabezpečiť jednoduchý a pohodlný prístup s dostatočným množstvom vzdušného a nepreplneného priestoru. Pri zaobstarávaní nového nábytku je potrebné vyberať na základe kvality a odolnosti materiálu. Ak nie je možné vymeniť starý nábytok za nový, do úvahy prichádza aj oprava konštrukcie, nový náter, prípadne nové čalúnenie. Každú zmenu je však potrebné zvažovať v kontexte celého interiéru.

Metodické usmernenie Ministerstva kultúry SR MK – 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice stanovuje optimálne hodnoty pre počet študijných miest v knižniciach, a to na základe počtu obyvateľov v jednotlivých obciach.

■ Stoly a sedací nábytok

Stoly a sedací nábytok patria medzi základné atribúty študovne a čítárne. Pri výbere nábytku je potrebné zvážiť, komu bude určený a aký účel má plniť. Stoly pre viac osôb by mali byť väčšie, aby umožňovali pohodlné štúdium a nerušili osobný priestor. Kruhové stoly sú využívané napríklad v detských oddeleniach, kde sa predpokladá konverzácia a tímová spolupráca. V knižniciach sú obľúbené aj rôzne druhy pohoviek a sedacích vakov pre odpočinkové zóny. Tieto pohovky či kreslá by mali byť tvarované tak, aby vyhovovali používateľom všetkých vekových kategórií, teda umožňovali jednoduché sadanie a vstávanie.

■ Regály a police

Regály a police sú tradičným prvkom knižničného nábytku. Pri ich výbere je potrebné zohľadňovať ich výšku, ktorá by mala umožňovať pohodlné uchopenie požadovanej knihy. Okrem správnej výšky regálov sú dôležité aj rozstupy medzi nimi. Úzke uličky medzi jednotlivými regálmi zabraňujú pohodlnému prechodu viacerých osôb. Pri usporiadaní regálov a polic je tiež potrebné zaistiť, aby ich rozmiestnenie nespôsobovalo dezorientáciu používateľa. Dôležitá je aj hĺbka regálov, pričom sa preferuje plná zadná stena, aby knihy nevypadávali. Koncový bod regálov môže slúžiť na umiestnenie informácií

o obsahu dokumentov. Osvetlenie umiestnené nad regálmi je potrebné dobre zvážiť, keďže by malo osvetľovať, nie oslňovať.

■ Výpožičný pult

Výpožičný pult by mal byť centrálnym bodom knižnice, viditeľným už od vstupu do budovy. V malých knižniciach sa stretávame len s jedným pultom, vo väčších knižniciach býva výpožičný pult rozdelený na informácie, registráciu, výpožičovanie a vrátenie dokumentov (Dofková 2006).

MESTSKÁ KNIŽNICA MIKULÁŠA MIŠÍKA V PRIEVIDZI
PO REKONŠTRUKCII (MESTSKÁ KNIŽNICA MIKULÁŠA
MIŠÍKA PRIEVIDZA)

Z DOTAZNÍKA ZREKONŠTRUOVANÉ KNIŽNICE, KTORÉ SÚ DOBRÝM PRÍKLADOM Z PRAXE

„Rekonštrukcia sa uskutočnila z dôvodu zriadenia Klientskeho centra, pri ktorom sme prišli o priestory a knižnica sa zmenšila. Projekt bol vypracovaný a zrealizovaný bez pripomienok, požiadaviek a potrieb knihovníkov. Okrem zmenšenia priestorov, aj keď sa zrušili niektoré priečky, tak na prácu s knihami nám nezostal okrem obslužného pultu žiadny iný priestor, na prácu so zakúpenými knihami a na spracovanie, obalenie... Súkromný priestor pre knihovníkov je iba za výpožičným pultom. Regály sú veľmi vysoké (nižší človek nedokáže dosiahnuť na najvyššiu policu) a zbytočne hlboké. Deti nedosiahnu do horných dvoch polic. Priestor na podujatia pre deti je iba okolo regálov v detskom oddelení; jediné pozitívum je, že súčasťou regálov sú taburetky pre 20 detí, ktoré stačí iba posunúť a nemusia sa prenášať. Chýba nám samostatná študovňa pre čitateľov. Stoly pre dva PC pre zákazníkov používame aj ako miesto na štúdium. Takisto nám

chyba priestor na komunitné podujatia, hlavne pre starších čitateľov. Niektoré regály sú priepustné, takže prepúšťajú svetlo, ale keďže sú vysoké, pôsobia priestory knižnice veľmi stiesnene. Priestory po rekonštrukcii boli „sterilné“, tak sme ich svojpomocne v roku 2023 trošku zútulnili – jednoduché obrysové kresby na stenách, detské obrázky do detského oddelenia a obrázky so svetovými zaujímavosťami v ostatných priestoroch.“

(Mestská knižnica v Rajci)

Konečná úprava interiéru (estetická funkcia architektúry) by mala vytvárať príjemné, pohodlné a funkčné prostredie s umeleckými kvalitami. Keďže nie je možné definovať univerzálne a všetkým vyhovujúce prostredie, interiér ako celok by mal pôsobiť organizovaným dojmom.

Celkový vzhľad interiéru knižnice by mal byť jednotný a harmonický. Predovšetkým farby sú významným faktorom ovplyvňujúcim vnímanie priestoru knižnice. Pre interiér knižnice platí zásada, že ak je farba použitá cielene a v súlade s celkovým riešením interiéru, je možné využiť akékoľvek farebné kombinácie. Viaceré farebné kombinácie však môžu spôsobovať nesúlad.

Zeleň a vhodne zvolené dekorácie dopĺňajú interiér knižnice a patria medzi jeho významné prvky, ktoré dodávajú knižnici atmosféru domáceho prostredia, zlepšujú kvalitu ovzdušia, osviežujú prostredie a pozitívne pôsobia na psychiku človeka. Rastliny by mali ladiť s okolím, nemali by prekážať v priestore a nebrániť prístupu k oknám.

„Naša knižnica je na prvý pohľad príjemná, na oknách máme fólie s podobizňami našich významných spisovateľov a úryvok zo Sládkovičovej Maríny, pred knižnicu nám každý rok technické služby zabezpečia kvetinovú výsadbu. Vnútorne priestory sú funkčné a zároveň útulné.“

(Mestská knižnica Michala Chrásteka
v Žiari nad Hronom)

Podlahy by mali vlastnosťami použitého materiálu vypovedať o funkcii priestoru. Pre prechodové zóny medzi vonkajším a vnútorným priestorom (vestibul, šatňa) je ideálne z hľadiska vysokej záťaže a náročnosti údržby použiť kameň, odporúča sa však dlažba. V priestoroch, kde sa vyžaduje ticho, je vhodné zvoliť akusticky tlmiace materiály, napríklad kvalitné záťažové koberce alebo prírodné linoleum. Príjemným dojmom pôsobia podlahové krytiny z dreveného materiálu. Ďalším vhodným doplnkom interiéru sú ko-

berce, ktoré majú navyše výborné akusticko-izolačné vlastnosti. Farby aj vzory kobercov by sa mali dobre zväžiť. Sklo sa v interiéroch knižníc využíva skôr ako doplnkové riešenie.

„Obecná knižnica prešla renováciou, ktorá zahŕňala odborné vymaľovanie priestorov a pokládku nových kobercov. Steny knižnice sú biele, zdobené kresbami s detským motívom a dekoráciami visiace z steny. Parapetné okná sú doplnené o kvety, ktoré skrášľujú interiér. Hoci regály neboli nahradené novými, boli vhodne umiestnené a zladené s modernejším prostredím. Okrem toho boli vytvorené pohodlné čitateľské kútiky, obohatené aj o sedenie v podobe Tuli vakov, čím sa zvýšil komfort pre používateľov knižnice. Knižnica bola doplnená o novú kuchynskú linku, čo naopak zlepšilo zázemie pre zamestnancov. Do knižnice bol pridaný aj úložný priestor na kabáty a obuv pre návštevníkov knižnice.“

(Obecná knižnica vo Veľkom Záluží)

Netreba zabúdať ani na dôležitosť osvetlenia a akustických podmienok, ktoré výrazne ovplyvňujú vnímanie interiéru knižnice. Rušné knižničné priestory a pracoviská, ako napríklad reprografické služby, výpožičné služby či vstupnú halu je vhodné oddeliť od tichých študovní. Správne navrhnutie osvetlenia je jedným z významných faktorov, ktorý môže podstatne ovplyvniť náladu a vytvoriť žiadanú atmosféru. Súčasným architektonickým trendom, prejavujúcim sa aj v knižniciach, je maximalizácia denného svetla a prirodzeného vetrania. Celý priestor študovní, ale aj jednotlivé pracoviská by mali byť dostatočne osvetlené a v neposlednom rade je potrebné myslieť aj na lokálne nastaviteľné osvetlenie pri pracovných stoloch. Pri zariaďovaní počítačových pracovísk je vhodné situovať miesta na sedenie tak, aby nevznikali odrazy z okien.

Neprehľadný interiér knižnice so zlým osvetlením a bez vizuálneho prepojenia s okolím nemôže konkurovať moderným knižniciam či kníhkupectvám, ktoré ponúkajú pohodlný a atraktívny priestor pre čitateľa. Treba zväžiť fakt, že minimalistický dizajn prináša lepšie výsledky.

Z DOTAZNÍKA: AK BY STE REKONŠTRUOVALI KNIŽNICU OPÄŤ, ČO BY STE UROBILI INAK?

„Jediná zmena za mňa by bola, že by sme mohli navrhnúť užšie regály, hlavne čo sa týka hĺbkych regálov. Sú dosť veľké, a tým zaberajú v priestore veľa miesta.“

(Obecná knižnica Cabaj-Čápor)

„Za tie tri roky sme prišli ešte na niektoré iné nepraktické veci a z reakcií našich používateľov máme tiež nejaké pripomienky. Určite by sme chceli v detskom oddelení zmenšiť regály, aby sa vedeli deti dostať ku všetkým knihám, doplnili by sme tento priestor o nejaké malé miesto na hru (napr. montessori hračky), aby sa tam vedeli zabaviť aj menšie deti, ktoré prídu napríklad s rodičmi. Regály v ostatných priestoroch by sme takisto znížili, vytvorili by sme miesto na štúdium a oddych (stolíky, kreslá...). Takisto si vieme predstaviť, že prerobením by sme dokázali vytvoriť miesto na „U“ sedačku, ktorá by sa dala využívať aj na komunitné podujatia. Zväčšiť výpožičný pult, prípadne vytvoriť priestor pre knihovníka na prácu so spracovaním kníh. Zútulniť knižnicu nejakými poličkami/dekoráciami, možno aj zeleňou, ale tak, aby sa napríklad pri starostlivosti o živé kvety neznehodnocoval knižný fond či ostatný majetok.“

(Mestská knižnica v Rajci)

„Dávali [by sme] pozor, aby architekti navrhli regály správnych rozmerov, v sekcii pre najmenšie deti, kde bývajú knihy veľkých rozmerov, sú regály s malou výškou a hĺbkou.“

(Malokarpatská knižnica v Pezinku)

„Keby sme rekonštruovali knižnicu znova, mohli by sme sa viac zamerať na zapojenie občanov do procesu plánovania. Ich názory a potreby by mohli prispieť k ešte lepšiemu prispôbeniu priestoru. Zvážili by sme aj využitie ekologických materiálov a technológií, kto-

ré by ešte viac znížili energetickú náročnosť. Ďalším krokom by mohlo byť rozšírenie technických zariadení, ako sú multimediálne zóny alebo interaktívne výstavy, aby sme prilákali viac mladých návštevníkov a podporili inovatívne prístupy k vzdelávaniu.“

(Obecná knižnica Golianovo)

V súčasnosti sa vo veľkom rozrastá a rekonštruuje množstvo knižníc. V Českej republike existuje databáza, ktorá prezentuje rekonštruované budovy alebo novostavby knižníc. Na Slovensku takáto databáza neexistuje. Z množstva údajov (zhromaždených prostredníctvom dotazníka) o slovenských knižniciach, ktoré výrazne zrekonštruovali svoje priestory, bude knižničný inštitút pracovať na vytvorení databázy novostavieb a rekonštrukcií knižníc v SR.

Knižnica 21. storočia neslúži len na vypožičiavanie kníh a čítanie, ale je omnoho komplexnejšou inštitúciou. Slúži aj ako informačné centrum a priestor na kultúrne, spoločenské a výchovno-vzdelávacie podujatia. Knižnica bude aj naďalej vnímaná ako tiché miesto na štúdium, ale požiadavky na jej interiér sa rozšírili o priestory na spoločné stretávanie ľudí a relax. Bez ohľadu na typ knižnice by mal jej interiér poskytovať vhodné priestory nielen na individuálne štúdium dokumentov, ale aj na spoločnú prácu na skupinových projektoch. Pre všetky druhy činností by malo byť v knižnici vytvorené vyhovujúce, funkčné a pohodlné zázemie. Knižnica by mala byť miestom, kde ľudia chcú tráviť svoj voľný čas.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

- DAHLGREN, Anders C.; Olaf EIGENBRODT; Karen LATIMER a Santi ROMERO. 2009. *Kľúčové otázky pri navrhovaní budov knižníc: Ako začať s plánovaním projektu*. Online. Haag: Sekcia IFLA pre budovy a vybavenie knižníc. Dostupné na: https://www.infolib.sk/files/Novy_portal_infolib_subory/dokumenty_ifla/ifla_klucove-otazky-pri-navrhovani-budov-kniznic_ako-zacat-planovanim-projektu_sk.pdf. [zobrazené 2024-11-21].
- DOFKOVÁ, Jitka. 2006. *Interiéry knihoven a jejich vliv na psychiku čtenáře*. Diplomová práca. Dana LOŠŤÁKOVÁ (vedúca záverečnej práce). Brno: Masarykova univerzita.
- BROŽOVA, Michaela a Ivo HANEL. 2005. *Architektura a knihovny, uhel pohledu: interiéry knihoven*. In: *Knihovna a architektura 2005: interiéry knihoven*. Praha: Státní technická knihovna, s. 16 – 32.